

ยุทธวิธีการเรียนการสอน

เรื่อง : ดร.ผะอบ พวงน้อย* ผศ.บุปผา เสโตบล** นาคยา แก้วใส*** วรณีย์ ศรีเพ็ญ****

การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเทคนิค เพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ : การประยุกต์ทฤษฎีที่ลงตัว

จุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาและการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย คือ การทำความเข้าใจ ความรู้ และสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการทำวิจัยเพื่อให้ทราบถึงข้อสรุปและการอ้างอิงขององค์ความรู้ ในเรื่องนั้น และได้แนวทางที่จะทำความเข้าใจถึงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงในสภาพแวดล้อม ขณะนั้น นอกจากนี้การศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยยังช่วยในการกำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัย และเสนอข้อค้นพบด้วย (Isaacson and Brown.1993 : 20) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาทักษะ ภาษาอังกฤษเทคนิคเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพเป็น การพัฒนาคุณภาพกำลังคนทางอาชีวและเทคนิคศึกษา ทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสารแบบหนึ่ง ดังนั้นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการผลิต บุคลากรทางอาชีวและเทคนิคศึกษา จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย ในการกำหนดประเด็นการศึกษาวิจัยได้อีกทางหนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและนำเสนอแนวคิดทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับการผลิตบุคลากรทางอาชีวและเทคนิคศึกษา แยกตามเนื้อหาสำคัญเป็น 2 ตอนคือ ตอนแรกว่าด้วยปรัชญาการศึกษาและ ทฤษฎีการเรียนรู้ ตอนที่ 2 ว่าด้วยแนวคิดทฤษฎีทางอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบุคลากรทางอาชีวและ เทคนิคศึกษา ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 3 ส่วน คือ ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ (Career Development Theory) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนทางอาชีวและเทคนิคศึกษา และแนวทางการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำสาระไปใช้สร้างกรอบความคิดทางทฤษฎีการ ประยุกต์ การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนวางแนวทางสำหรับการวิจัยการพัฒนา ทักษะภาษาอังกฤษเทคนิคเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพครั้งนี้

* นักวิชาการศึกษา ระดับ 6 รักษาการหัวหน้ากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา สจพ.

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 ภาควิชาภาษาและสังคม คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ สจพ.

*** นักวิชาการศึกษา ระดับ 6 กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา สจพ.

**** นักวิชาการพัสดุ ระดับ 6 รักษาการหัวหน้ากลุ่มงานคลังและพัสดุ สำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา สจพ.

ตอนที่ 1 ปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้

แนวคิดทางปรัชญาแบ่งออกเป็นกลุ่มที่สำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่ ปรัชญากลุ่มสัจนิยม (Realism) กลุ่มจิตนิยม (Idealism) และกลุ่มปฏิบัตินิยม (Pragmatism) **ปรัชญากลุ่มแรก** คือ กลุ่มสัจนิยมถือว่าวัตถุ (Matter) เป็นความจริงแท้สุดท้าย (Ultimate reality) สรรพสิ่งมีอยู่ได้ด้วยตัวของมันเองและเป็นอิสระจากจิต (Mind) **ปรัชญากลุ่มที่สอง** คือ กลุ่มจิตนิยมเชื่อว่าวิญญาณเป็นความจริงที่สุด เป็นความจริงมากกว่าร่างกาย (Physical) และจิตใจ (Mental) เป็นความจริงแท้งกว่าวัตถุ (Material) **ปรัชญากลุ่มที่สาม** คือ กลุ่มปฏิบัตินิยมนั้นมีชื่อเรียกแตกต่างกันหลายชื่อ เช่น อุปกรณ์นิยม (Instrumentalism) ภารกิจนิยม (Functionalism) และประสบการณ์นิยม (Experimentalism) ปรัชญากลุ่มปฏิบัตินิยมเชื่อว่ามนุษย์เป็นสิ่งที่เคลื่อนไหวอยู่เสมอ มีความสนใจกับการสร้างสรรค์ และการตีความหมายจากประสบการณ์ที่ได้รับ และมนุษย์จะเจริญงอกงามก็ต่อเมื่อได้สัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งอื่น ๆ มนุษย์ต้องเรียนรู้ในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม และตามความปรารถนาของตนเอง การจัดการศึกษาตามแนวคิดปรัชญากลุ่มประสบการณ์นิยม ตามนิยามของเนลเลอร์ (Kneller, 1971) กล่าวว่า ปรัชญาการศึกษาตามแนวคิดประสบการณ์นิยม เป็นแนวคิดที่เน้นประสบการณ์เป็นหลัก บุคคลเรียนรู้จากประสบการณ์และการปฏิบัติโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การเห็น ได้ฟัง ได้ดมกลิ่น ได้สัมผัส ได้ลิ้มรส ได้ชิม และได้ลิ้มรส มีขั้นตอนในการสังสมประสบการณ์และความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการนำเอาความคิดไปประยุกต์ใช้กับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตรง รัตนาตันนุกเต็ก (2523 : 53-54) กล่าวว่า นักปรัชญากลุ่มปฏิบัติการนิยมนอกจากจะเน้นเรื่องประสบการณ์แล้ว ยังเน้นเรื่องการปฏิบัตินิยมคือ การจัดการศึกษาให้มีลักษณะที่ตั้งอยู่บนรากฐานของการปฏิบัติหรือกิจกรรม เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน โดยถือว่า “การศึกษาคือชีวิต” และ “การเรียนรู้คือการกระทำ” ลักษณะการจัดการเรียนการสอนฝึกให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหา และเกิดการเรียนรู้ในขณะที่นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้และลงมือปฏิบัติจริง

หลักฐานที่สะท้อนให้เห็นถึงปรัชญากลุ่มปฏิบัตินิยมในทฤษฎีการเรียนรู้ เห็นได้จากการให้คำจำกัดความของคำว่า “การเรียนรู้” ของนักการศึกษาดังต่อไปนี้ คือ แบลร์และคณะ (Blair, et al. 1962 : 103) กำหนดความหมายและอธิบายลักษณะ

สำคัญของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยอาศัยประสบการณ์และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ย่อมทำให้บุคคลแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์ครั้งต่อไปด้วยพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากครั้งก่อน คือสามารถทำได้รวดเร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ความหมายของการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการให้ความหมายและอธิบายลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ โดยเน้นความสำคัญของประสบการณ์ (Experience) ซึ่งหมายถึงผลที่เกิดจากการทำปฏิกริยาร่วมกัน (Interaction) ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยผลของการเรียนรู้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลหรือตัวผู้เรียน ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้และสามารถวัดได้อีกด้วย

กาเย (Gagne, 1970 : 3-4) ให้ความหมายและอธิบายลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพ หรือความสามารถของบุคคลอื่นเนื่องจากสถานการณ์ที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นย่อมจะคงอยู่หรือปรากฏให้เห็นได้นานพอสมควร และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการเรียนรู้นั้นมีลักษณะผิดแผกแตกต่างไปจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากขบวนการแห่งพัฒนาการและความเจริญงอกงาม การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการฝึกหัด หรือมีการกำหนดสถานการณ์ขึ้น เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ผลของการเรียนรู้เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมจะปรากฏให้เห็นเป็นระยะเวลานานหรือมีความคงทนพอสมควร และสามารถจำแนกออกเป็นส่วน ๆ ได้หลายด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านทักษะหรือความสามารถด้านทัศนคติหรือความรู้สึกและด้านความรู้ความเข้าใจ นอกจากนี้ผลของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้น หมายถึงการเพิ่มพูนหรือการเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพของบุคคลอื่นเนื่องมาจากการฝึกหัดหรือจากสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้จึงแตกต่างไปจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพราะการพัฒนาการหรือสภาวะทางด้านร่างกาย ซึ่งไม่ใช่ผลการเรียนรู้

จากความหมายและลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมอันมีผลจากการฝึกฝน และประสบการณ์ที่ได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม การเรียนอาจเกิดขึ้นเองจากขบวนการทำงานของสมองมนุษย์เมื่อได้รับประสบการณ์ แต่ไม่ใช่เกิดจาก

สัญชาตญาณ หรือวุฒิภาวะ หรือการเปลี่ยนแปลงตามระยะพัฒนาการของมนุษย์ทั้งทางร่างกาย ปัญญา อารมณ์ และสังคม เพียงอย่างเดียว ทฤษฎีการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายการเรียนรู้ในปัจจุบันแยกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจหรือทฤษฎีปัญญา (Cognitive Theories) ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanism) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) เมอร์เรียม และคาฟฟาเรลลา (Merriam and Caffarella. 1991 : 123-139) ได้สรุปสาระสำคัญของกลุ่มทฤษฎีทั้ง 4 กลุ่มไว้ดังต่อไปนี้

กลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เน้นขบวนการภายในที่ทำให้เกิดพฤติกรรม แต่จะสังเกตและวัดผลจากพฤติกรรมที่แสดงออกภายนอก การทดลองของกลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมนิยมใช้สัตว์เป็นเครื่องทดลอง ทำให้เกิดการโต้แย้งเมื่อนำมาใช้กับการอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ว่า พฤติกรรมและการแสดงของมนุษย์อาจไม่ตรงตามผลการทดลองกับสัตว์ เนื่องจากมนุษย์มีระบบการรับรู้และการตอบสนองต่างจากสัตว์ ทฤษฎีของกลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมนิยมกล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง พฤติกรรมมนุษย์สามารถปรับเปลี่ยนได้โดยมีการวางเงื่อนไข มีการเสริมแรงในรูปของรางวัลและการลงโทษ การเลือกการเสริมแรงมีแนวทางการเลือกที่ต้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อมีการวางเงื่อนไขและการเสริมแรงที่เหมาะสม สิ่งเร้าที่มีความคล้ายคลึงกับประสบการณ์เดิม จะมีผลทำให้ความคงทนของการเรียนรู้ดีขึ้น

กลุ่มทฤษฎีความรู้ความเข้าใจหรือทฤษฎีปัญญา เน้นแนวความคิดด้านการหยั่งรู้ (Insight) และการรับรู้ (Perception) พฤติกรรมที่เป็นผลจากการเรียนรู้ จึงมีทั้งพฤติกรรมภายในและภายนอก พฤติกรรมภายใน ได้แก่ ความคิดที่ทำให้เกิดการหยั่งรู้ ส่วนพฤติกรรมภายนอก เป็นการแสดงออกและความสามารถในการรับรู้ ทฤษฎีนี้จึงเน้นการสร้างเสริมประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ทำให้เกิดการหยั่งรู้และการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ผู้เรียนสามารถรวมประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันและมองเห็นวิธีการแก้ปัญหา การจัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก จากซับซ้อนน้อยไปสู่ซับซ้อนมาก จากสิ่งที่ไม่มีความหมายใกล้เคียงกับผู้เรียนไปสู่สิ่งที่มีความหมาย การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้จะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนดำเนินไปสู่เป้าหมาย ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากความเข้าใจ ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างยาวนานกว่าการท่องจำ

นอกจากนี้ขบวนการและวิธีการคิดเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ และค้นพบสิ่งใหม่ ๆ อีกด้วย

กลุ่มทฤษฎีมนุษยนิยม เป็นทฤษฎีที่คัดค้านการทดลองเกี่ยวกับพฤติกรรมของสัตว์แล้วมาใช้ทางอิงกับมนุษย์และปฏิเสธที่จะใช้คนเป็นเครื่องทดลองแทนสัตว์ นักทฤษฎีในกลุ่มนี้เห็นว่ามนุษย์มีความคิด มีสมอง อารมณ์และอิสรภาพ ในการกระทำ การเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความเข้าใจ ทักษะและเจตคติไปพร้อม ๆ กัน โดยให้ความสำคัญกับความรูสึกนึกคิด ค่านิยม การแสดง-ออก ตลอดจนการเลือกเรียนตามความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก บรรยากาศในการเรียนเป็นแบบร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขันกัน อาจารย์ผู้สอนทำหน้าที่ช่วยเหลือให้กำลังใจและอำนวยความสะดวกในขบวนการเรียนของผู้เรียนโดยการจัดมวลงประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

กลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เป็นทฤษฎีที่แตกต่างจากทฤษฎีการเรียนรู้สามทฤษฎีแรกค่อนข้างมาก ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเห็นว่า การเรียนรู้เกิดจากการที่มนุษย์มีส่วนร่วมหรือสังเกตจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ในลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคมและพฤติกรรมความแตกต่างของพฤติกรรมภายในสถานการณ์เดียวกัน สามารถอธิบายได้โดยลักษณะนิสัยส่วนตัว และแรงกระตุ้นที่เป็นปัจจัยความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจึงให้ความสำคัญกับบริบททางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ ลักษณะการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้บทบาท และพฤติกรรมตามต้นแบบในสังคม

เมอร์เรียมและคาฟฟาเรลลา (Merriam and Caffarella) ได้สรุปสาระสำคัญและเสนอข้อนักจิตวิทยาการศึกษาที่สนับสนุนแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทั้ง 4 กลุ่มไว้ดังตารางที่ 1 จากตารางจะเห็นว่า หลักการของทฤษฎีแต่ละกลุ่มเป็นผลจากความพยายามของนักจิตวิทยาการศึกษาที่จะทำความเข้าใจและอธิบายกระบวนการและผลที่เกิดจากการเรียนรู้จากมุมมองที่แตกต่างกันแต่มีได้ขัดแย้งกัน ทุกกลุ่มทฤษฎีให้ภาพลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นบทบาทของอาจารย์ในฐานะผู้ช่วยเหลือ/ผู้จัดมวลงประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการพัฒนาตนเอง และมีบทบาทที่เหมาะสมในสังคม อันเป็นสิ่งที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนนั่นเอง

การแบ่งกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าว จึงมิใช่เป็นการแบ่งขาดจากกันโดยเด็ดขาด ในทางปฏิบัติมีนักจิตวิทยาการศึกษาที่พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นการผสมผสานความคิดของทฤษฎีการเรียนรู้มาผสมกันได้

ตัวอย่างของการผสมผสานทฤษฎีการเรียนรู้ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเยและบริจ (Gagne and Briggs.1988) ซึ่งได้นำมาทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยมกับทฤษฎีปัญญา หรือ ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ แล้วสรุปเป็นขั้นตอน (Stage) ของการเรียนรู้รวม 7 ขั้นตอนดังนี้

1. การเรียนรู้สัญลักษณ์ (Sign Learning) เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ต่ำสุด ได้แก่ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของร่างกายและมีส่วนที่ได้รับการสั่งสอนให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นส่วนน้อย เช่น เมื่อรู้ว่ากำลังจะไอหรือจามจะรีบเอามือหรือผ้าปิดปาก

2. การเรียนรู้จากสิ่งเร้า – การตอบสนอง (Stimulus – Response Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง เช่น การเคลื่อนไหวของอวัยวะต่าง ๆ ต่อสิ่งเร้าที่เป็นการตอบสนองที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนเอง

ตารางที่ 1 นักจิตวิทยาการศึกษาและสาระของทฤษฎีการเรียนรู้ 4 กลุ่ม

	พฤติกรรมนิยม	ความรู้ความเข้าใจ	มนุษย์นิยม	การเรียนรู้ทางสังคม
นักการศึกษา	Thorndike, Pavlov, Hull, Watson, Guthrie, Tolman, Skinner	Koffka, Kohler, Lewin, Piaget, Ausubel, Bruner, Gagne	Maslow	Bandura, Rotter
ความหมายของกระบวนการเรียนรู้	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม	กระบวนการทางสมอง (รวมการหยั่งรู้ การรับรู้ ความจำการประมวลผลสารสนเทศ)	การแสดงออกเต็มตามศักยภาพของบุคคล	การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่สังเกตได้จากสมาชิกอื่นในบริษัททางสังคม
ที่มาของการเรียนรู้	สิ่งเร้าจากภายนอก	โครงสร้างทางปัญญา	ความต้องการจำเป็นทางจิตพิสัยและพุทธิพิสัย	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและพฤติกรรมกับสิ่งแวดล้อม
จุดประสงค์ของการจัดการศึกษา	การเปลี่ยนพฤติกรรมตามทิศทางที่กำหนดไว้	การพัฒนาความสามารถและทักษะในการเรียนรู้ให้ดีขึ้น	การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้กำหนดและการปกครองตนเองได้	การมีพฤติกรรมและบทบาทใหม่ตามตัวแบบ
บทบาทของอาจารย์	จัดสภาพแวดล้อมให้เกิดการตอบสนองที่พึงประสงค์	จัดลำดับประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้	ช่วยเหลือให้การพัฒนาบุคคลเกิดขึ้นโดยง่าย	เป็นต้นแบบและชี้แนะพฤติกรรมและบทบาท
ลักษณะการสอนของอาจารย์	การเรียนรู้การสอนตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม - การศึกษาแบบสมรรถฐาน - การฝึกและพัฒนาทักษะ	- การพัฒนาทางปัญญา การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสติปัญญา ความจำ อายุ - การเรียนรู้ วิธีการเรียน	- การเรียนรู้ด้วยตนเอง	- สังคมประภคิต - บทบาททางสังคม - การควบคุมตนเอง

3. การเรียนรู้แบบลูกโซ่ (Chain Learning) เป็นการเรียนรู้การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองหลายชุดติดต่อกันเป็นการเรียนรู้ด้านทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

4. การเรียนรู้ความเชื่อมโยงการใช้คำ (Verbal Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการเชื่อมโยงความหมายทางภาษาให้ออกมาเป็นคำพูดและตัวอักษร เมื่อเข้าใจแล้วต้องพูดได้และเขียนอธิบายได้ถูกต้อง

5. การเรียนรู้การจำแนกพหุคูณ (Multiple Discrimination Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการแยกประเภทของสิ่งเร้าและการตอบสนองและเห็นความแตกต่างของสิ่งที่คล้ายกัน ซึ่งรวมไปถึงความสามารถในการจำแนกความแตกต่างทางด้านทักษะและภาษา

6. การเรียนรู้สังกัป (Concept Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความสามารถมองเห็นลักษณะรวม ๆ ของสิ่งต่าง ๆ เป็นความคิดรวบยอดที่มีต่อสิ่งนั้น

7. การเรียนรู้หลักการ (Principle Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการนำความคิดรวบยอดหลาย ๆ ด้าน มารวมสรุปเป็นหลักการแล้วตั้งเป็นกฎเกณฑ์จัดแก้ปัญหา เกิดขึ้นจากผู้เรียนใช้หลักการที่ได้รับ เกิดเป็นประสบการณ์ที่สะสมอยู่ในตัว แล้วดึงออกมาใช้แก้ปัญหาโดยมีสิ่งเร้าและสถานการณ์เป็นตัวกำหนดให้เลือกรูปแบบการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมที่สุด

ตัวอย่างการผสมผสานทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มทฤษฎีปัญญาและกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ได้แก่ ทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของซิมเมอร์แมน บันดูรา และ มาร์ติเนซ – แพนส์ (Zimmerman, Bandura, and Martinez –Pans.) ทฤษฎีปัญญาสังคมเชื่อว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากจะเป็นผลจากการเรียนรู้ทักษะทางปัญญา (Cognition Skills) ตามทฤษฎีเมตาการรู้ (Metacognition) แล้ว ยังเกิดจากการมีวินัยในตนเอง (Self Regulation) เป็นแรงจูงใจ การมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และการสนับสนุนทางสังคมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งในการดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้นำหลักทฤษฎีดังกล่าวมาประยุกต์และผสมผสานกันในการฝึกอบรมความรู้ในแต่ละเนื้อหาตามความจำเป็นในการนำไปใช้งานในชีวิตประจำวัน และในงานอาชีพ โดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การฝึกทักษะภาคปฏิบัติ ในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ และการพัฒนาตนเองในการแสวงหาความรู้ในลักษณะการสร้างความรู้ในเรื่อตนเองด้วยเทคนิค วิธีการฝึก ซ้ำ ๆ ทุก ๆ วัน ๆ ละหนึ่งชั่วโมงเป็นอย่างน้อย โดยสามารถแบ่งช่วงเวลาของการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนเป็นระยะเวลาสั้น ๆ แต่สม่ำเสมอได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกและความจำเป็นของผู้เรียนแต่ละคนนั่นเอง

การจัดการศึกษาตามปรัชญาการศึกษา กลุ่มประสบการณ์นิยมและตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทั้ง 4 กลุ่ม ที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมดำเนินไปเพื่อให้ผู้เรียนได้รับผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การศึกษา 3 ประการดังที่ บลูม (Bloom : 1976) กำหนดไว้ คือ ผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาระดับใด ควรมีความรู้ด้านพุทธิพิสัยหรือพุทธิศึกษา (Cognitive Domain) จิตพิสัยหรือจริยศึกษา (Affective Domain) และทักษะพิสัย หรือพลศึกษา (Psychomotor Domain) รายละเอียดของความรู้แต่ละด้านอาจแตกต่างกันไปตามระดับของการจัดการศึกษานั้น ๆ ดังที่คณะผู้วิจัยจะได้นำเสนอแนวคิด

ทฤษฎีทางอาชีพศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

ตอนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีทางอาชีพศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบุคลากรทางอาชีพและเทคนิคศึกษา

การจัดการศึกษาในสายอาชีพศึกษา เป็นการดำเนินงานตามแนวปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มประสบการณ์นิยมลอจโกลและลิลลิส (Laug loand Lillis. 1988 :4 – 5) ให้เหตุผลว่าเนื่องจากปรัชญา การศึกษากลุ่มปฏิบัตินิยมเชื่อมั่นว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดีเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนตรงกับลักษณะกิจกรรมนอกโรงเรียน ภาระงานและบทบาทที่ผู้เรียนจะต้องเผชิญในชีวิตจริง และการเรียนการสอนได้พัฒนาผู้เรียนให้การพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ทั้งความสามารถด้านพุทธิศึกษา จริยศึกษา และพลศึกษา ด้วยเหตุนี้การจัดการอาชีพและเทคนิคศึกษาจึงมีหลักสูตรให้ผู้เรียนได้เรียนได้ปฏิบัติจริง ได้ใช้เครื่องมือและเทคนิค ซึ่งตรงกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียนที่จะนำไปใช้ในชีวิตรจริงเมื่อสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ มินทรอป และเวียลเลอร์ (Mintrop and Weiller, 1994:252) ยังสนับสนุนว่าการอาชีพศึกษาระบบทวิภาคีของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันยึดแนวปรัชญาการศึกษา กลุ่มประสบการณ์นิยม โดยเตรียมผู้เรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกอาชีพ โดยการจัดหลักสูตรให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ได้มีประสบการณ์ตรง เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการประกอบอาชีพในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง

เนื่องจากการอาชีพและเทคนิคศึกษาที่เตรียมผู้เรียนเข้าสู่อาชีพโดยกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้นการจัดการศึกษาในสายอาชีพศึกษา โดยทั่วไปจึงมีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแยกออกได้เป็น 2 ส่วนคือ ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ (Career Development Theory) ว่าด้วยการเลือกอาชีพและการเตรียมคนเข้าสู่อาชีพ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนช่างเทคนิค รายละเอียดของทฤษฎีทั้งสองส่วนมีดังนี้

1. ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ (Career Development Theory) ไอแซคสันและบราวน์ (Isaacson and Brown.1993 : 19) กล่าวว่า การพัฒนาอาชีพเป็นความพยายามของสังคมที่จะ

กระตุ้นให้สมาชิกในสังคมอยากทำงาน พยายามพัฒนาตนเองให้มีทักษะในงาน และมีความพึงพอใจในงานที่ทำด้วยความตระหนักถึงคุณค่าของงานที่รับผิดชอบ แนวคิดดังกล่าวสะท้อนภาพความสำคัญของการพัฒนาบุคคลเข้าสู่โลกของการทำงานด้วยความมั่นใจในความพร้อมของตนเองทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ ศักยภาพ เจตคติที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความรับผิดชอบและความภาคภูมิใจในงานที่ทำพร้อมกันไปด้วย การพัฒนาบุคคลแต่ละคนให้เข้าสู่โลกของการทำงานตามความรู้ความสามารถของตนนั้น จำเป็นต้องอาศัยวิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาอาชีพ การบ่มเพาะและระยะเวลาในการฝึกฝนความรู้ และทักษะเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ ความสามารถที่แท้จริงภายในตนเอง จนสามารถก้าวเข้าสู่อาชีพได้อย่างมั่นใจ ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพที่ได้รับการพัฒนาในปัจจุบันนี้มี 7 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีลักษณะนิสัยเฉพาะบุคคล (Trait and Factor Theory) ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality Theory) ทฤษฎีพัฒนาการ (Developmental Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ทฤษฎีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Sociological Theory) ทฤษฎีการตัดสินใจ (Theory of Decision Making) และทฤษฎีเฉพาะกลุ่ม (Theory for Specific Group) ในจำนวนทฤษฎีพัฒนาอาชีพทั้ง 7 ทฤษฎีนี้ มีทฤษฎีที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาการศึกษา และทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มประสบการณ์นิยมอยู่ 3 ทฤษฎีดังนี้

ก. ทฤษฎีพัฒนาการ เน้นความสัมพันธ์กันระหว่างคน การพัฒนาอาชีพกับงานและสภาพแวดล้อมในงาน ซึ่งแนวความคิดในการพัฒนาอาชีพของทฤษฎีพัฒนาการ สามารถสรุปได้ว่า บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความรู้ ความสามารถ ค่านิยม เจตคติ ในขณะที่งานอาชีพแต่ละอาชีพต่างก็ต้องการบุคลากรที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความพร้อมที่เหมาะสมตามลักษณะงานแต่ละประเภทแตกต่างกัน การตัดสินใจเลือกอาชีพและพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพใด ๆ จำเป็นต้องอาศัยความพร้อมทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนการยอมรับ การเลือกพัฒนาอาชีพตามความพร้อม ความสนใจและความถนัดของแต่ละคน ทั้งนี้ต้องใช้เวลาในการศึกษาเรียนรู้ ถวายทอด ฝึกฝนและพัฒนาตนเอง จนมีความพร้อมในงานอาชีพนั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้ความพึงพอใจในงานด้านต่าง ๆ เช่น รายได้ การตระหนักถึงคุณค่าของงานที่ทำ และการได้

รับการยอมรับทางสังคม ตลอดจนบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในงานนับเป็นสิ่งที่ส่งผลให้บุคคลเกิดการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน

ข. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เน้นความสัมพันธ์ของการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลกับการเรียนรู้ทางสังคมที่บุคคลได้รับซึ่งมีทเชลและคัมบ็อลท์ (Mitchell and Keumboltz, 1990) เสนอปัจจัยสี่ประการที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพคือ ความสามารถเฉพาะทาง เจื่อนไขทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์การเรียนรู้และทักษะในงานอาชีพของแต่ละบุคคลที่สั่งสมมา นอกจากนี้บุคคลอาจมีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และเจื่อนไขทางสังคมในขณะนั้นด้วย

ค. ทฤษฎีเศรษฐกิจและสังคม กล่าวว่าบุคคลเลือกพัฒนา อาชีพ ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจและสังคมประกอบกัน เหตุผล ดังกล่าว ได้แก่ ความต้องการของตลาดแรงงาน ประเภทของ นายจ้าง ลักษณะงานอาชีพและการแข่งขัน ตำแหน่งงาน ผลตอบ แทนและสวัสดิการ การแบ่งชนชั้น ค่านิยม วิธีชีวิตและการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม ตลอดจนการยอมรับทางสังคม เป็นต้น

เมื่อนำสาระจากทฤษฎีการพัฒนาอาชีพมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเทคนิคเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพครั้งนี้ คณะผู้วิจัยพิจารณาว่าการพัฒนาภาษาอังกฤษเทคนิคเพื่อการสื่อสารของผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาชีพะและเทคนิคศึกษาต้องเป็นไปตามความต้องการใช้งานในอาชีพของตนและลักษณะงานของตนที่ร่ำเรียนมา มีเส้นทางการพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษจากการทำงานและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในงานควบคู่ไปกับการเรียนรู้ทางสังคม การศึกษาเรียนรู้และฝึกฝนพัฒนาตนเองจนมีความพร้อม ความผูกพัน ความพึงพอใจและประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่บัณฑิตใหม่สำเร็จการศึกษามาเลือกประกอบอาชีพ ด้วยเหตุผลตามทฤษฎีเศรษฐกิจและสังคม ฉะนั้นในการรับสมัครนักศึกษาเข้าร่วมในโครงการ จึงมุ่งเน้นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ซึ่งกำลังสำเร็จการศึกษาหรือใกล้จะสำเร็จการศึกษา เป็นผู้มีความสนใจการพัฒนาตนเองทางด้านภาษาอังกฤษสำหรับการทำงาน มีเวลาทุ่มเทในการฝึกฝน ทบทวน สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดระเบียบต่าง ๆ ที่คณะผู้วิจัยมอบหมายหรือแจ้งไว้ก่อนการฝึกอบรมได้อย่างครบถ้วน และด้วยความเต็มใจ

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนทางอาชีพ

และเทคนิคศึกษา

หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทางอาชีพและเทคนิคศึกษาคือจัดการเรียนการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติ ทั้งการสอนภาคปฏิบัติในโรงฝึกงานของสถานศึกษา และการสอนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม เพราะการเรียนการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติเป็นการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะในการประกอบอาชีพ อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียน การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในตอนนี้ คณะผู้วิจัยจึงนำเสนอสิ่งเกี่ยวกับทักษะและการสอนทักษะตามแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาจนแล้วจึงนำเสนอหลักการสอนภาษาอังกฤษเทคนิคเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ

ก. สัมพันธ์เกี่ยวกับทักษะ (Skills) และการสอนทักษะ

การวิสันและแมกอน (Garrison and Magoon. 1972 : 640) ให้ความหมายและอธิบายลักษณะสำคัญของทักษะไว้ว่า ทักษะเป็นแบบของพฤติกรรมที่กระทำไปด้วยความราบเรียบ (Smooth) รวดเร็ว แม่นยำ และมีความสอดคล้องผสมผสานกันอย่างเหมาะสมของกล้ามเนื้อต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการพัฒนาความสามารถของบุคคล ส่วนครอนบาร์ค (Cronbach.1977 : 393) ให้ความหมายของทักษะว่าเป็นการปฏิบัติที่เกิดจากการเรียนรู้สามารถกระทำได้โดยแทบจะไม่ต้องใช้ความคิด ซึ่งเมื่อพิจารณาความหมายและลักษณะของทักษะข้างต้นจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติ การอย่างมีทักษะจำเป็นต้องอาศัยพัฒนาการของกระบวนการเรียนรู้และกลไกการทำงานของกล้ามเนื้อในการปฏิบัติ การ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากเกณฑ์ 4 ประการคือ ความเร็ว (Speed) ความแม่นยำ (Accuracy) ลักษณะท่าทาง (Form) และความคล่องตัว (Adaptability) กล่าวคือ คนที่มีทักษะย่อมสามารถปฏิบัติกรอย่างรวดเร็วภายในเวลาอันจำกัด มีความแม่นยำในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ ไม่ขัดเขินผิดพลาด ใช้พลังงานหรือความพยายามน้อยที่สุด และสามารถปฏิบัติกรได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างออกไป ทักษะจึงมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ เป็นการตอบสนองทางกลไกที่ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ (Response Chain) เป็นการเกี่ยวข้องและประสานกันในการเคลื่อนไหวของ อวัยวะ (Movement Coordination) และเป็นการจัดระเบียบต่อเนื่องในการตอบสนองเข้าเป็นรูปแบบการตอบสนองที่ซับซ้อน (Response Pattern)

ครอนบาร์ค (Cronbach. n.d. 393-395) แบ่งทักษะออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ ทักษะแบบต่อเนื่อง คือ ทักษะที่มีการกระทำอย่างต่อเนื่องกัน เช่น การพิมพ์ดีด ทักษะไม่ต่อเนื่องเป็นทักษะที่สิ้นสุดลงในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เช่น ยิงปืน ตบยุง ทักษะแบบปิด คือ ทักษะที่สถานการณ์สิ่งเร้าคงที่เหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การเตะตะกร้อ การตัดเสื้อผ้า การขับเครื่องบิน ฯลฯ

ภาวะเบื้องต้นที่มีผลต่อการฝึกทักษะที่สำคัญมี 6 ประการ ได้แก่ การเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันของสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Contiguity) การปฏิบัติ (Practice) การเรียนรู้ผลของการปฏิบัติ (Feedback) ผู้เข้ารับการฝึก (Trainee) สิ่งที่ทำการฝึก (Job Training) และวิธีการฝึก (Tactic) **ประการแรก** ทักษะจะได้รับการพัฒนาขึ้นเมื่อมีการเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับสิ่งเร้าและการตอบสนองเมื่อมีการเสนอสิ่งเร้า การตอบสนองจะต้องเกิดขึ้นทันที และต่อเนื่องกันเป็นสายโซ่เรื่อยไป สิ่งเร้าและการตอบสนองเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ประสานกัน ถ้าจัดลำดับของหน่วยสิ่งเร้าการตอบสนองให้ถูกต้องเหมาะสมและให้ติดต่อกันใกล้ชิด จะช่วยให้การเรียนรู้ทักษะได้ดี **ประการที่สอง** การปฏิบัติ (Practice) เป็นการทบทวน ช่วยป้องกันการลืมส่วนย่อย ช่วยให้เกิดความชำนาญถึงขั้นเชี่ยวชาญ การปฏิบัตินั้นควรแบ่งเป็นตอน ๆ สลับการพัก (Distributed Practice) จะได้ผลดีกว่าการรู้ผลของการปฏิบัติติดต่อกันไปตลอดโดยไม่มีการพัก (Massed Practice) **ประการที่สาม** การรู้ผลของการปฏิบัติ (Feedback) หรือการรู้ผลของการกระทำที่ใช้กับการเรียนทักษะนั้น ย้ำการเปรียบเทียบความสามารถการกระทำที่ได้กับการกระทำอันเป็นมาตรฐานสำหรับทักษะนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมแรง (Reinforcement) และเป็นตัวควบคุมที่สำคัญอย่างยิ่งในการเรียนทักษะ เพื่อให้การเรียนรู้ทักษะได้ผลดี ควรให้ผู้เรียนรู้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการฝึกทักษะ และควรให้รู้ผลทันทีหลังการฝึกซึ่งการรู้ผลมีสองลักษณะ คือ การรู้ผลจากภายนอก (Extrinsic Feedback) เป็นผลจากอาจารย์หรือผู้บอกให้ทราบ เป็นการรู้ผลที่มีความสำคัญมากในขั้นแรก ๆ ของการเรียนรู้ทักษะ และการรู้ผลภายใน (Intrinsic Feedback) เป็นการรู้ผลจากการกระทำของตนเอง เป็นความรู้สึกที่ได้จากประสาทสัมผัสการเคลื่อนไหว (Kinetic Sense) **ประการที่สี่** ผู้เข้ารับการฝึกต้องมีวุฒิภาวะ ลักษณะนิสัยส่วนตัว โครงสร้างทางร่างกาย ประสบการณ์เดิม ความพร้อมและ

แรงจูงใจที่เหมาะสมจึงจะช่วยให้มีการพัฒนาทักษะที่ดี **ประการที่ห้า** สิ่งที่ทำให้การฝึก หมายถึง ความสลับซับซ้อนของทักษะที่ฝึก การสอนทักษะที่ซับซ้อนต้องอาศัยเวลาและเทคนิคการสอนที่ยุ่ยากมากกว่าการสอนทักษะที่ง่าย และ**ประการสุดท้าย** วิธีการฝึก การจะฝึกทักษะให้ได้ผลดีควรปฏิบัติดังนี้ ฝึกโดยมีจุดมุ่งหมาย มีการแนะนำในการฝึกที่ดี ฝึกในสถานการณ์ที่ผู้เรียนพอใจสนใจที่จะฝึกลำดับขั้นที่เป็นระเบียบ การปลูกเจตคติให้พอใจในสิ่งที่ฝึก การฝึกเป็นส่วนรวมหรือส่วนย่อยตามความเหมาะสม สาธิตการฝึกให้ดูเป็นตัวอย่างชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของการฝึก ฯลฯ เป็นต้น

ซิงเกอร์ (Singer. 1975 : 36-48) เสนอองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทักษะ 3 ประการ คือ ตัวผู้เรียน สถานการณ์ การเรียนและกระบวนการเรียนรู้ทักษะ **ประการแรก** คือตัวผู้เรียน มีองค์ประกอบหลายประการที่อาจส่งผลกระทบต่อ การเรียนทักษะ เช่น บุคลิกภาพ เพศ เจตคติ อายุ ประสบการณ์ เซวณ อารมณ์ รูปร่าง สัดส่วนของร่างกาย วัฒนธรรม กลุ่ม-เพื่อน การรับรู้ ความไวในการรู้สึก ความกลัว ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ สิ่งเหล่านี้เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ที่มีผลต่อการเรียนทักษะ ยุทธวิธีในการสอนแบบเดียวกันย่อมให้ผลแก่แต่ละบุคคลแตกต่างกัน การปฏิบัติต่อผู้เรียนแต่ละคนมีผลต่อการเรียนทักษะด้วย เช่น สิ่งเราผู้เรียน อาจารย์รับรูสิ่งเราด้วยจักขุสัมผัส โสตประสาท กายสัมผัส ฯลฯ การใส่ใจกับสิ่งเราต้องมีสมาธิจดจ่ออยู่กับสิ่งเรา ที่จะอำนวยความสะดวกเมื่อมีหลายสิ่งเราในขณะเดียวกัน เช่น ในการ ฝึกหัดตะไบ ผู้เรียนต้องยืนในท่าที่ถูกตอง มือจับตะไบในมุม ที่ถูกต้องตามองชิ้นงานที่จะทำการตะไบ ในขณะที่มีเสียง เครื่องจักร เสียงสั่งงาน ฯลฯ เราไม่สามารถจะใส่ใจกับสิ่งเราทุกอย่างได้ในขณะเดียวกัน ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือการรู้ผลการกระทำ (Feedback) ของตนเอง เพื่อปรับปรุงแก้ไขความสามารถของตนให้พัฒนาขึ้น เงื่อนไขการฝึกหัดมีผลต่อการเรียนทักษะมาก เช่น การให้แรงเสริมมีผลกระตุ้นพฤติกรรม การฝึกหัดโดยไม่รู้ผลการปฏิบัติ โดยปราศจากจุดมุ่งหมาย หรือทำแบบซ้ำซากจำเจไม่ทำให้ผู้เรียนดีขึ้น การฝึกหัดแบบเว้นช่วงให้พักให้ผลการเรียนทักษะดีกว่าการฝึกแบบต่อเนื่องเหล่านี้ เป็นต้น **ประการสุดท้าย** กระบวนการเรียนรู้ทักษะ การเรียนรู้ทักษะมีขั้นตอนการเรียนรู้ตามลำดับ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นความรู้ความ เข้าใจ

(Cognitive Phase) เป็นขั้นที่ผู้เรียนพยายามทำความเข้าใจ แนะนำวิธีการปฏิบัติ ขั้นที่สองเป็นขั้นปฏิบัติ (Fixation Phase) เป็นขั้นที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติได้อย่างถูกต้องไม่มีข้อ ผิดพลาด ขั้นสุดท้ายเป็นขั้นอัตโนมัติ (Autonomous Phase) เป็นขั้นที่ผู้เรียนผ่านการฝึกฝนจนกระทั่งทำได้ถูกต้องคล่องแคล่วชำนาญงาน

ในการสอนทักษะใด ๆ ก็ตาม อาจารย์ผู้สอนย่อมมีความปรารถนาให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนจึงควรคำนึงถึงลำดับขั้นในการสอนทักษะ 4 ประการ ดังต่อไปนี้คือ ขั้นแรกการวิเคราะห์ทักษะที่จะสอน อาจารย์ผู้สอนควรพิจารณาแยกทักษะที่สอนออกเป็น ทักษะย่อย ๆ เพื่อกำหนดและจัดลำดับสิ่งเร้าให้มีการตอบสนองอย่างต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ตามลำดับก่อนหลัง ขั้นที่สองการกำหนดระยะเวลาในการฝึกทักษะ ช่วงเวลาพักแต่ละช่วงในการฝึกทักษะแต่ละทักษะ ขั้นที่สามตรวจสอบความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียนเกี่ยวกับทักษะที่จะสอน เพื่อวางแผนพิจารณาสอน ทบทวน หรือเน้นเดิมความสามารถตอนใดของผู้เรียนเป็นพิเศษ ขั้นสุดท้ายเป็นขั้นอธิบายและสาธิตทักษะที่จะฝึก รวมทั้งทำการฝึกฝนทักษะย่อยที่พบว่ายากอยู่และลงมือฝึกทักษะที่มีอยู่แล้วให้ชำนาญมากขึ้น โดยสร้างภาวะเบื้องต้นที่มีผลต่อการฝึกทักษะ 3 ประการให้เกิดขึ้น ได้แก่ การจัดลำดับสิ่งเร้าและการตอบ สอน การปฏิบัติและการรู้ผลของการปฏิบัติ

สำหรับการจัดการเรียนการสอนในการฝึกอบรมหลักสูตรภาษาอังกฤษเทคนิคเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพนั้น คณะผู้วิจัยกำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกท่านได้ฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับเพื่อนร่วมชั้นโดยทุกคู่หรือทุกกลุ่มต้องทำการสาธิตตามบทบาทสมมุติของตนเอง ให้อาจารย์ผู้สอนจำนวน 3 คน เป็นผู้ให้คะแนนภาคปฏิบัติรวมทั้งสิ้นหัวข้อละ 3 ครั้ง เพื่อสร้างประสบการณ์การพูดภาษาอังกฤษที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียนซ้ำแล้วซ้ำอีก จนเกิดการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพ สร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องสื่อสารกับชาวต่างชาติโดยตรงก็สามารถทำได้ดีและถูกต้องมากขึ้นกว่าแต่ก่อนที่จะเข้ารับการฝึกอบรม นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ผลคะแนนของตนเองทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อเป็นแรงจูงใจทางบวกในการฝึกอบรมที่ตมอีกทางหนึ่งด้วย

ข. หลักการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้ดำเนินการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติตามหนังสือคู่มือสำหรับครูช่างในการสอนช่างอุตสาหกรรมภาคปฏิบัติเรียบเรียงโดยฟรอยท์เฮมและคณะ (Froitzheim. Et al. 1981) ตามข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการโครงการความร่วมมือทางเทคนิคด้านอาชีวศึกษา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (Technical Cooperation programme with the German Agency of Technical Cooperation : GTZ) สาระสำคัญของหนังสือคู่มือกล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ ภาคปฏิบัติในโรงฝึกงานและในสถานประกอบการอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยอาจารย์ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ มีความสามารถในการถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้และทักษะเป็นอย่างดีในสาขา รวมทั้งอุปกรณ์การทำงานที่มีคุณภาพในอันที่จะส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุตามจุดหมายที่ตั้งไว้ หลักการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ มีหลักการสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ การจูงใจผู้เรียน การถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน การส่งเสริมกิจกรรมของผู้เรียน และการทดสอบความสัมฤทธิ์ผล ซึ่งหลักการแต่ละหลักการมีรายละเอียดที่ควรปฏิบัติในการดำเนินการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติดังนี้

1. การจูงใจผู้เรียน อาจารย์ผู้สอนสามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้โดยการจูงใจผู้เรียนเพื่อนำเขาไปสู่จุดหมายของ บทเรียน และเพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาการเรียนรู้ได้โดยอาศัย วิธีการ 5 ประการ ประการแรกคือ การบอกจุดประสงค์ของการเรียนตั้งแต่เริ่มต้นการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทราบว่า บทเรียนใหม่มีเป้าหมายอะไรสอดคล้องกับบทเรียนที่ผ่านมาอย่างไร และสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างไรในบทเรียนต่อไป เพื่อให้ผู้เรียนปรับหรือเตรียมตนเองให้เป็นไปตามโครงสร้างของบทเรียน และพอใจกับความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเองเป็นขั้น ๆ ประการที่สองคือ การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้เรียนทราบว่าในบทเรียนใหม่ที่จะเรียนนี้ต้องการความรู้ และทักษะอะไรบ้าง เพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้เรียนที่ตั้งใจเรียนอย่างได้ผลดี หรือฝึกปฏิบัติอย่างเชี่ยวชาญมาแล้วในบทเรียนก่อน หรือเพื่อนำผู้เรียนใหม่มาทบทวนความรู้เดิม หรือทำการฝึกฝีมือเพิ่มเติมในส่วนที่จำเป็น ประการที่สามคือ การบอกแนวทางและ

วิธีการที่เหมาะสมให้ผู้เรียนแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนหลีกเลี่ยงความล้มเหลวโดยไม่จำเป็น และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานได้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ประการที่สี่คือ การให้โอกาสผู้เรียนตรวจสอบผลด้วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเพลิดเพลินกับการเรียน จากการที่ได้ทราบว่าการเรียนรู้ของตนประสบผล สำเร็จ ประการที่ห้าคือ การสร้างความสำเร็จและหลีกเลี่ยงความล้มเหลว เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนสามารถหาคำตอบปัญหาได้ด้วยตัวเองอย่างเป็นอิสระและได้คำตอบถูกต้องด้วย อาจารย์ผู้สอนต้องพยายามสอนให้ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพที่มีอยู่เดิม ได้สังเกตกระบวนการปฏิบัติอย่างระมัดระวังรอบคอบ ได้พิจารณาหรืออนุมานจากเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ และประยุกต์หรือส่งถ่ายความรู้เดิมกับการเรียนรู้ใหม่จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ในกระบวนการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนควรเริ่มต้นสอนโดยอธิบายหัวข้อวิชาทั้งหมดอย่างง่าย ๆ ก่อน แล้วค่อย ๆ นำเข้าสู่ขั้นตอนที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้การทำงานของเครื่องจักร ควรมีลำดับขั้นการเรียนรู้เริ่มจากวิธีการตรวจสอบแล้วต่อยอดด้วยวิธีการซ่อมแซม เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าในบางครั้งผู้เรียนไม่อาจหลีกเลี่ยงความล้มเหลวในการเรียน ถึงแม้ว่าอาจารย์ผู้สอนจะได้ใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ประกอบในการสอนและอธิบาย จนเป็นที่เข้าใจเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม เช่น ในการกลึงชิ้นงานเป็นครั้งแรก ผู้เรียนอาจประสบความล้มเหลว ในกรณีดังกล่าวนี้ อาจารย์ผู้สอนต้องบอกผู้เรียนถึงความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า โดยไม่เรียกสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นว่าเป็นความล้มเหลว แต่ควรเรียกว่าเป็นความยากที่เกิดขึ้นตามปกติ ซึ่งจะต้องพยายามที่จะเอาชนะให้ได้เพื่อที่จะให้บรรลุผลตามจุดประสงค์

2. การถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน วิธีการที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีลักษณะ 3 ประการ ประการแรกคือ การดึงดูดความสนใจของผู้เรียน อาจารย์ผู้สอนสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน โดยการสับเปลี่ยนตัวผู้ส่งสารและช่องทางการรับสารของผู้เรียน การจัดกิจกรรมที่พิเศษและน่าสนใจ การเชื่อมโยงกับความรู้อื่นที่มีอยู่เดิม การอ้างถึงประสบการณ์และเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้ว และอภิปรายปัญหาที่ท้าทาย ตัวอย่างวิธีการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้แก่ การ

ใช้คำถามที่ท้าทายของอาจารย์ผู้สอน กระตุ้นให้ผู้เรียนอภิปรายกับอาจารย์ผู้สอนและกลุ่มเพื่อนที่เรียนด้วยกัน การนำเสนอเรื่องราวโดยใช้เทปบันทึกภาพเพื่อให้ผู้เรียนเฝ้าดู และทำความเข้าใจขั้นตอนการทำงาน และพยายามที่จะจดจำการทำงานที่เป็นขั้นตอนเหล่านั้น การอธิบายเนื้อหาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่เขามีอยู่แล้ว การตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนทดลองคิดและลองหาคำตอบจนกระทั่งสามารถหาคำตอบที่ถูกต้องได้ โดยการแนะนำแนวทางจากอาจารย์ผู้สอน และการให้ผู้เรียนทำโจทย์เพื่อหาคำตอบในใบงานที่กำหนด วิธีการนี้ผู้เรียนจะต้องดำเนินการตามใบงาน อ่านหนังสือ ค้นหาข้อมูลที่ต้องการในสถานการณ์ใหม่นับเป็นการปฏิบัติงานด้วยตนเองทั้งหมด

ประการที่สองคือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและการหยั่งรู้ ตัวอย่างการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและการหยั่งรู้ ได้แก่ การใช้สื่อการสอน การเน้นเนื้อหาที่สำคัญ การนำเสนอข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันในที่เดียวกัน การแบ่งกลุ่มสิ่งที่แตกต่างกันให้เห็นชัดและนำเอาวิธีการจัดจำแนกมาใช้ และการชี้แนะแนวทางที่จำเป็นเพียงเล็กน้อยเพื่อให้ผู้เรียนหาคำตอบด้วยตนเองได้อย่างเป็นอิสระ

ประการที่สามคือ การช่วยการจำและการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ ตัวอย่างของวิธีการนี้ ได้แก่ การส่งและรับข้อมูลหลาย ๆ แบบ การทบทวนและนำความรู้เดิมมาใช้ในสถานการณ์ใหม่ เพื่อให้เกิดการถ่ายโอนความรู้ การหลีกเลี่ยงความยุ่งยากในการเรียนรู้เนื่องมาจากการให้เนื้อหามากเกินไป ช่วงเวลาพักน้อยเกินไป และสภาพแวดล้อมในการเรียนไม่ดี เป็นต้น

3. การส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมการเรียน อาจารย์ผู้สอนสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนมากขึ้น โดยการถามคำถามปลายเปิดและปลายปิดระหว่างการสอน คำถามปลายเปิดควรใช้กับผู้เรียนเป็นกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน รวบรวมประสบการณ์ต่าง ๆ และส่งเสริมความสามารถเฉพาะตัวของผู้เรียนทำให้บรรยากาศของห้องเรียนสนุกสนานมากขึ้น ส่วนคำถามปลายปิดควรใช้ถามกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยถามคำถามก่อนแล้วจึงเรียกชื่อผู้เรียนที่ต้องการให้เป็นผู้ตอบคำถาม ถ้าในระหว่างบทเรียนอาจารย์ผู้สอนใช้เอกสารประกอบการสอน เช่น โปรแกรม การสอน

ใบงาน ฯลฯ อาจารย์ผู้สอนใช้คำถามปลายเปิดเพื่อทบทวนความรู้ที่เรียนแบบเขียนตอบในเวลา 2 – 3 นาที เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบผลด้วยตนเองได้ โดยมีระดับความยากของคำถามไม่สูงมากเกินไป ซึ่งโดยเฉลี่ยผู้เรียนร้อยละ 80 - 90 ควรจะสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง ลักษณะการตอบคำถามอาจเป็นการเติมข้อความให้สมบูรณ์ ต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ จับคู่ข้อความหรือสิ่งที่กำหนดให้เลือกคำตอบที่ถูกต้อง เป็นต้น

4. การทดสอบผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้เนื้อหาของผู้เรียนเริ่มจากการเห็นและได้ยิน ซึ่งเป็นการรับรู้ครั้งแรก ต่อจากนั้นเป็นการเรียนรู้จากการถามอาจารย์ผู้สอนในสิ่งที่เกี่ยวข้อง และจากการปฏิบัติงานซึ่งมีการตรวจสอบผลด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้ตามที่กำหนดหรือไม่ จึงต้องมีกาทดสอบผลสัมฤทธิ์ การทดสอบดังกล่าวทำได้สองลักษณะคือ การทดสอบภายหลังการเรียนรู้อยู่แต่ละขั้นตอน และการทดสอบภายหลังหน่วยการสอนแต่ละหน่วย การทดสอบภายหลังการเรียนรู้อยู่แต่ละขั้นตอนจากบทเรียนที่ใช้เวลา 45 นาที ควรมีจำนวน 10 – 15 ข้อ ใช้เวลาประมาณ 2 – 3 นาที ในการตอบคำถามและตรวจคำตอบของแบบทดสอบแต่ละข้อ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนสามารถปรับระดับความยากของแบบทดสอบได้โดยการขยายคำอธิบายให้รายละเอียดมากยิ่งขึ้น หรือโดยการถามคำถามแบบโต้ตอบในชั้นเรียนก่อนที่จะให้นักศึกษาตอบลงในแบบทดสอบ ส่วนการทดสอบภายหลังหน่วยการสอนแต่ละหน่วยควรดำเนินการก่อนเริ่มบทเรียนถัดไป เพื่อแสดงให้เห็นผลสัมฤทธิ์ของบทเรียนว่าเป็นไปตามจุดประสงค์เพียงใด แบบทดสอบควรมีจำนวนคำถามอย่างน้อย 20 ข้อ มีความชัดเจนและครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่สอนและมีความยากพอสมควร โดยสร้างคำตอบที่ถูกต้องและคำตอบลวงให้มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นเหตุเป็นผลและมีความถูกต้องประกอบด้วยส่วนหนึ่ง เพื่อให้แบบทดสอบมีความเชื่อมั่นและค่าความเที่ยงตรงอยู่ในเกณฑ์สูง นอกจากนี้ควรใช้เวลาเพียงพอสำหรับผู้เรียนที่ตั้งใจเรียนแต่ทำงานค่อนข้างช้าให้มีโอกาสตรวจสอบผล จนเสร็จสมบูรณ์และควรประเมินผลทันทีหลังจากทดสอบเสร็จแล้ว ผู้เรียนควรมีโอกาสตรวจสอบผลการทดสอบด้วยตนเอง โดยเปรียบเทียบกับคำตอบที่ถูกต้องที่อาจารย์ผู้สอนเฉลยให้ทราบ ทั้งนี้อาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้สรุปการประเมินผลการทดสอบวิชานั้น ๆ อีกครั้ง

จากหลักการสอนวิชาชีพภาคปฏิบัติ อย่างมีประสิทธิภาพ

4 ประการข้างต้น โนลเกอร์และชวอนเฟลด์ (Nolker and Schoenfeldt. 1978) นำมาเสนอเป็นแบบจำลองวิธีการฝึกงานในโรงงาน และห้องทดลองเพื่อการฝึกทักษะพื้นฐานและทักษะที่ซับซ้อนสำหรับนักศึกษาอาชีวและเทคนิคศึกษาตามสาขาอุตสาหกรรมดังนี้ คือ การฝึกหัดในโรงฝึกงานและห้องทดลองส่วนใหญ่แล้วจะเกี่ยวข้องกับการฝึกทักษะปฏิบัติ รวมทั้งการให้ความรู้ของมนุษย์ที่ต้องการได้มาซึ่งทักษะทางอาชีพภายใต้เงื่อนไขทางธุรกิจอุตสาหกรรม และวิธีการฝึกหัดก็ได้รับการพัฒนาขึ้นแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมาย เช่น การฝึกหัดระยะสั้นสำหรับคนงานไร้ฝีมือ การฝึกหัดสำหรับช่างฝึกหัดและตามสาขาของธุรกิจอุตสาหกรรม เช่น คอมพิวเตอร์ เกษตรอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมไฟฟ้าหรือสิ่งทอ ซึ่งจะนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม แบบจำลองพื้นฐานที่ง่ายที่สุดของการฝึกฝีมือทางอุตสาหกรรม คือวิธีการ 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนแรก คือ การเตรียมการ ขั้นตอนนี้อาจารย์ผู้สอนชี้แจงถึงเป้าหมายของงาน อธิบายถึงความจำเป็นของงาน เหล่านั้น และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ รวมทั้งตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ อยู่แล้วมากน้อยเพียงใด **ขั้นตอนที่ 2** คือ การสาธิต อาจารย์ผู้สอนแสดงกิจกรรมที่จะต้อง เรียนรู้ อธิบายวิธีการทำงานโดยการบ่งถึงขั้นตอนทั้งกระบวนการ และแยกเป็นแต่ละส่วน อาจารย์ผู้สอนต้องอยู่ในตำแหน่งที่จะช่วยเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็น และเข้าใจกระบวนการในลักษณะเดียวกันกับที่ตนเข้าใจ **ขั้นตอนที่ 3** คือ การเลียนแบบ ผู้เรียนเลียนกิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนได้สาธิตให้ดู อาจารย์ผู้สอนสังเกตผู้เรียน และให้ผู้เรียนทำซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง จนสามารถทำได้ถูกต้อง **ขั้นตอนที่ 4** คือ การฝึกฝน ผู้เรียนทำกิจกรรมที่เพิ่งจะเรียนรู้ซ้ำอีกจนมั่นใจว่าเกิดทักษะที่ต้องการ อาจารย์ผู้สอนตรวจสอบผลที่ได้จากการทำงานเพื่อให้ได้คุณภาพ และตรงตามเวลาที่ต้องการ

การฝึกหัดทักษะที่ซับซ้อนเพื่อให้มีความสามารถทางอาชีพภายใต้เงื่อนไขของเทคโนโลยีการผลิตอุตสาหกรรมในโรงงานที่มีขนาดใหญ่และทันสมัยนั้น การฝึกหัดไม่ใช่เป็นเรื่องของการเรียนรู้ที่จะใช้เครื่องมือหรือเครื่องจักรพื้นฐานง่าย ๆ เป็นเท่านั้น แต่ต้องมีความสามารถที่จะควบคุมเครื่องจักรที่มีกลไกยุ่งยากซับซ้อน รวมทั้งระบบทั้งหมดของเครื่องจักรด้วย ในกรณีเช่นนี้ ผู้เรียนไม่อาจจะเรียนรู้สิ่งที่จำเป็นสำหรับการทำงาน

ดังกล่าวจนถึงขั้นปฏิบัติงานได้ โดยใช้แต่เพียงวิธีการเลียนแบบลำดับขั้นของการทำงานอย่างง่าย ๆ เท่านั้น ตรงกันข้ามสิ่งที่สลับซับซ้อนทั้งหมดซึ่งจะต้องเรียนรู้ นั้น จะต้องจำแนกออกเป็น ส่วนย่อย ๆ ซึ่งต้องฝึกแยกกันเป็นส่วน ๆ ไป ส่วนประกอบย่อยแต่ละส่วนนี้ต้องประสานเข้าด้วยกัน และนำมารวมกันเข้ากลายเป็นกระบวนการทั้งหมด การเกี่ยวโยงกันของประสาทสั่งการของทักษะย่อย ๆ ที่แตกต่างกันก็คือ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ใหม่ทั้งหมดนั่นเอง

สิ่งที่ยุ่งยากลำดับต่อไปก็คือ กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการควบคุมระบบ ซึ่งไม่สามารถจะทำได้ง่ายขึ้นโดยการค่อย ๆ เพิ่มความเร็วของการทำงาน ดังนั้นในกรณีของทักษะที่ซับซ้อน การฝึกเบื้องต้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่จะเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนได้รับรู้ทักษะย่อยแขนงนั้น ๆ อย่างถูกต้องตามขั้นตอนเรียบร้อยแล้ว จากนั้นจึงทำการฝึกโดยการให้ชิ้นงานจำลอง และฝึกทำแบบฝึกหัดที่เพิ่มเติมความยากมากขึ้นเป็นลำดับโดยทำตามขั้นตอนที่กำหนดให้ การที่ช่างฝีมือซึ่งทำงานอยู่เป็นประจำจะต้องพัฒนาทักษะที่ซับซ้อนต่าง ๆ ร่วมกับ ความรู้ (Knowhow) ทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกัน โดยอาศัยสื่อการสอนทางเทคนิคและเอกสารคำอธิบายต่าง ๆ ด้วยตนเอง นั้น จะเพิ่มความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนจึงต้องหมั่นย้อนกลับไปดูภูมิหลังการฝึกของผู้เรียนอยู่เสมอ งานของอาจารย์ผู้สอนก็คือ การเตรียมความรู้ที่ต้องมีก่อนให้เหมาะสม เพื่อใช้เป็นข้อแนะนำที่ถูกต้องและเพื่อตรวจสอบผลที่ได้จากการทำงานดังกล่าว

3. แนวทางการสอนภาษาอังกฤษเทคนิคเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ

เมื่อนำสาระจากแนวคิดทฤษฎีที่นำเสนอมาข้างต้น คณะผู้วิจัยนำประเด็นที่น่าสนใจในแต่ละอาชีพมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเทคนิค เพื่อการสื่อสารในงานอาชีพโดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารในงานอาชีพด้วยภาษาอังกฤษพื้นฐาน 7 หัวข้อหลัก คือ การบริหารการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การแนะนำตัวและการทักทาย การรับโทรศัพท์ทั่วไป ลักษณะงานหรือสินค้า การรับคำสั่ง การเขียนจดหมายสมัครงาน การสัมภาษณ์งาน และการนำเสนอผลงาน โดยพิจารณาความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษในงานอาชีพทั่ว ๆ ไป ที่ผู้สำเร็จการศึกษาควรรู้และสามารถ

ฝึกทักษะเหล่านี้ได้ ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะสอนเป็นหัวใจที่สำคัญยิ่งของการสอน เพราะแต่เดิมการจัดทำหลักสูตรของการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษทั่วไปเป็นแบบเน้นโครงสร้าง กล่าวคือให้ความสำคัญกับรูปแบบของภาษาหรือไวยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง และเนื้อหาทางศัพท์เป็นอันดับรอง มีการกำหนดรูปแบบโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ต้องการสอนและเรียงลำดับโครงสร้างเหล่านั้น

สำหรับหลักสูตรภาษาอังกฤษแบบใหม่นั้น เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารหรือสื่อความหมายได้โดยไม่ต้องกังวลกับความถูกต้องทางไวยากรณ์จนเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ การเรียนการสอนในแนวนี้ จึงเน้นการทำกิจกรรมเพื่อฝึกการใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงให้มากที่สุด

คณะผู้วิจัยพบว่าการจัดเนื้อหาที่เน้นในเรื่องโครงสร้างทางไวยากรณ์ ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือผู้เรียนอาจจะสื่อสารได้บ้างก็เป็นลักษณะที่เจ้าของภาษาเขาไม่ใช่พูดกัน หรือพูดไปก็ไม่มีความเข้าใจเพราะเน้นความถูกต้องทางไวยากรณ์มากเกินไป และสภาพของบทเรียนก็ไม่น่าสนใจเท่าที่ควร ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงคิดวิธีการเสนอเนื้อหา โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาด้วย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำเอกสารประกอบการสอนซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญที่ผู้เรียนจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตการทำงานจริง เช่น การแนะนำตนเองและการทักทาย การรับโทรศัพท์ การอธิบายลักษณะงานหรือสินค้า การรับคำสั่ง การเขียนจดหมายสมัครงานและการสัมภาษณ์เข้าทำงาน

จากเนื้อหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้เน้นถึงการใช้วิธีการสอนแบบมุ่งเน้นการสื่อสาร หรือ Communicative Approach ประสมประสานกับหลักทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วเพื่อเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง มิใช่เป็นการท่องจำกฎไวยากรณ์เหมือนก่อน ทั้งนี้การฝึกภาษาเพื่อการสื่อสารเปรียบเสมือนตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียนกับการนำภาษาไปใช้จริงนอกห้องเรียน การฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจึงมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้ลองใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้แนะแนวทาง

ให้เท่านั้น การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้แล้วอย่างแท้จริงก็คือ การที่ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เองโดยอิสระตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการฝึกมาเป็นอย่างดี โดยไม่ต้องมีกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ควบคุมการเรียนการสอนในแนวนี้ จึงเน้นการทำกิจกรรมเพื่อฝึกการใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงให้มากที่สุด โดยฝึกในลักษณะทักษะสัมพันธ์ (Integrated Skills) ผู้สอนเป็นผู้นำกิจกรรมมาให้ผู้เรียนฝึก เช่น การสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้สนทนากัน

จุดมุ่งหมายของวิธีการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนี้ มุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม การจัดการเรียนการสอนจึงเน้นหลักสำคัญ คือ ต้องให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการใช้ภาษา กิจกรรมดังกล่าวควรมีลักษณะเหมือนในชีวิตประจำวันให้มากที่สุดเพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้จริง และต้องให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษามาก ๆ เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา อาจจะสรุปได้ว่าหลักสูตรนี้มุ่งเน้นที่การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการใช้ภาษา ตามความมุ่งหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ การเรียนการสอนในแนวนี้ จึงเน้นการทำกิจกรรมเพื่อฝึกการใช้ภาษาที่ใกล้เคียงสถานการณ์จริงให้มากที่สุดนั่นเอง

กล่าวได้ว่าวิธีการสอนแบบไวยากรณ์นั้นเป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้ความรู้ความเข้าใจคำศัพท์ และกฎเกณฑ์ ข้อยกเว้นต่าง ๆ ทางไวยากรณ์ โดยผู้สอนเป็นผู้ทำหน้าที่อธิบาย และให้ผู้เรียนนำความรู้ดังกล่าวไปทำแบบฝึกหัด การวัดผลเน้นความจำ คำศัพท์ และกฎไวยากรณ์ ซึ่งวิธีการสอนแบบนี้ละเลยทักษะการพูด และไม่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาที่เรียนไปใช้สื่อสารได้ การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง และการเรียนวิธีนี้ไม่สอดคล้องกับภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน วิธีการสอนแบบนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและทำให้ผู้เรียนมีโอกาสนำภาษาไปใช้จะเป็นการให้พื้นฐานในการเรียนรู้ภาษามากกว่าให้ความรู้เกี่ยวกับตัวภาษาจริง ๆ นั่นคือ ช่วยให้ผู้เรียนรู้ว่ภาษามีระบบอย่างไรมากกว่าที่จะรู้ว่เจ้าของภาษาใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างไรด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงไม่เน้นการเรียนการสอนแบบไวยากรณ์ (Grammar) ตามแบบของเดิม

การฝึกภาษาในลักษณะนี้มีประโยชน์ในแง่ที่ช่วยให้ผู้สอน

และผู้เรียนได้รู้ว่าผู้เรียนได้เข้าใจและเรียนรู้ภาษาได้มากขึ้น เพียงใด ซึ่งการเรียนรู้อย่างแท้จริงนั้น หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เองโดยอิสระตามสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนด ในการเรียนการสอนนั้นคณะผู้วิจัยได้กำหนดบทบาทสมมุติขึ้น เช่น ผู้เรียนเป็นใคร และจะต้องพูดว่า อย่างไรบ้างในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการกำหนด จากการวิจัยพบว่าผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนด และจากการเรียนการสอนคณะผู้วิจัยสามารถสรุปข้อดีข้อเสียของการสอนแบบมุ่งเน้น การสื่อสารเป็นหลัก Communication-based ได้ดังนี้

1. ข้อดี

ก. เป็นวิธีการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนภาษา คือมุ่งให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

ข. เป็นวิธีการสอนที่เน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกภาษา ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนภาษาเพื่อสื่อความหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ ฝึกใช้ความคิด มีความกล้าในการใช้ภาษาทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการใช้ภาษา

ค. ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นกลุ่ม เป็นคู่ เป็นการเสริมสร้างสัมพันธ์อันดีและรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฝึกวินัยและความรับผิดชอบ

2. ข้อจำกัด

ก. วิธีการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนี้ ต้องการผู้สอนที่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความเข้าใจด้านภาษาศาสตร์เชิงสังคม การจัดกิจกรรม และการสร้างสถานการณ์ในห้องเรียนให้เหมือนจริงเพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการสอนที่ใช้เวลามากและได้เนื้อหาน้อย ทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่าไม่ได้อะไรและผู้เรียนต้องเข้าเรียนสม่ำเสมอจึงจะเห็นพัฒนาการของการใช้ภาษาอย่างชัดเจน

ข. วิธีการสอนที่เน้นความสามารถในการสื่อสารมากกว่าความรู้ ความสามารถในรูปแบบของภาษา ดังนั้นการวัดผลตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารจะเน้นทักษะสัมพันธ์ และต้องวัดผลอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกอบรมครั้งนี้จัดให้มีการวัดผลในแต่ละครั้งที่จบบทเรียน ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบถึงพัฒนาการในการสื่อสารของผู้เรียน ผู้สอนจึงต้องวัดผลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาจจะทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด คณะผู้วิจัยตระหนักอยู่เสมอว่าการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเทคนิคเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ จะไม่บังคับให้ผู้เรียนพูด หรือออกเสียงให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และการออกเสียงจนเกิดความเครียดและไม่กล้าพูด แต่จะมุ่งเน้นการช่วยเหลือให้ผู้เรียนกล้าพูดและสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษตามความจำเป็นในการใช้งานอาชีพ คณะผู้วิจัยเห็นว่งานวิจัยเรื่องนี้เป็น การนำทฤษฎีการเรียนการสอนอาชีพและเทคนิคศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม และหลักการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและลงตัวมากที่สุดงานวิจัยหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- รัตนา ต้นบุญเด็ก. **ปรัชญาคืออะไร**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2523.
- ศิริลักษณ์ ลิ้มภักดี. **ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้างจำกัด, 2542.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. **วิธีการสอนภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. **แนวคิดและเทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

- Bloom, S.B. **Human Characteristics and School Learning**. New York : McGraw-Hill, 1976.
- Blair, M.G. **Education Psychology**. New York : Macmillan Company, 1962.
- Cronbach, J.L. **Education Psychology**. New York : Harcourt Brace Jevanovich, Inc; 1977.
- Freeman Larsen. Diane. **Techniques and Principles in Language Teaching**. Oxford University Press. 1986.
- Froitheim, L; H. Riesenkonig, and U.G. Schuberg. **Condition of Learning for Workshop Instructors**. Wurt: Expert Verlag, 1981.
- Gagne, M.R. **The Conditions of Learning**. New York: Holf, Rinehart and Winston, Inc; 1970.
- Gange, M.R. and L.J. Briggs. **Principles of Instructional Design**. New York : Holf, Rinehart and Winston, Inc; 1988.
- Garrison, C.K. and R. Magoon. **Educational Psychology**. Ohio: Charles E. Merrill Publishing Company, 1972.
- Isaacson, L.E. and D.Brown.**Career Information, Career Counesling, and Career Development**. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon, 1993.
- Kneller, G.F. **Introduction to the Philosophy of Education**. New York : John Wiley & Sons, Inc., 1971.
- Lauglo, K. and K.Lillis. editor **Vocationalizing Education: An International Perspective**. New York : Pergamon Press, 1988.
- Merriam, S.B. and R.S. Caaffarella. **Learning in Adulthood**. San Francisco : Jossey-Bass Inc; Publishers, 1991.
- Mintrop, H. and H.N. Weiller. The Relationship Between Educational Policy and Practice: The Reconstitution of the College-Preparatory Gymnasium in East Germany, **Harvard Educational Review**. 64 (3): 277; 1994.
- Mitchel, L.K. and J.D. Keumboltz. "Social Learning Approach to Career Decision Making : Krumboltz's theory," in **Career Choice and Development**. 2nd. ed. San Francisco ; Jossey-Bass, 1990.
- Nolker, H. and E. Schoenfeldt. **Vocational Training**. Wurt: Expert Verlag, 1980.
- Nunan David. **The Learner-Centred Curriculum**. Cambridge; Cambridge University Press.
- Singer, N.R. **Learning and Human Performance**. New York : Macmillan Publishing Co; Inc; 1975.
- Zimmerman, B.J; A. Bandura and M. Martinez-Pons. "Self-Motivation for Academic Attainment: The Role of Self-Efficacy Beliefs and Personal Goal Setting," **American Educational Research Journal**. 29 (3): 663-676; 1992.